

Vakıflar Dergisi

Yıl: Haziran 2019 • Sayı: 51

VAKIFLAR DERGİSİ

Yıl: Haziran 2019 - Sayı:51 - Hakemli Dergidir.
Haziran ve Aralık olmak üzere yılda iki kez yayınlanır.
TÜBİTAK ULAKBİM
Sosyal Bilimler Veri Tabanı (SBVT) tarafından taranmaktadır.

Sertifika No: 16651
ISSN: 1011-7474
e-ISSN: 2564-6796

Sahibi

Vakıflar Genel Müdürlüğü Adına
Dr. Adnan ERTEM

Yayın Koordinatörü
Rifat TÜRKER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Mevlüt ÇAM

Yayın Yönetmeni
Mehmet KURTOĞLU

Editörler

Hüseyin ÇINAR, Fatih MÜDERRİSOĞLU

İngilizce Editörü

Miyase KOYUNCU KAYA

Tashih

Hasan DEMİRTAŞ

Dergi Sekreteryası

Hasan DEMİRTAŞ

Yayın Kurulu

Prof.Dr. Mehmet BULUT	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ÇINAR	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof.Dr. Yılmaz KURT	Ankara Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Mehmet ÖZ	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Ali YILMAZ	Uşak Üniversitesi
Doç.Dr. Miyase KOYUNCU KAYA	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih MÜDERRİSOĞLU	Hacettepe Üniversitesi
Dr. Murat YILMAZ	Ahmet Yesevi Üniversitesi

Yayın Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mahmut AK	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Enver ÇAKAR	Fırat Üniversitesi
Prof.Dr. Abide DOĞAN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Géza DAVID	Macar Bilimler Akademisi
Prof. Dr. Abdullah EKİNCİ	Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Özer ERGENÇ	Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Süreyya FAROQHI	Bilgi Üniversitesi
Prof.Dr. Zekeriya KURŞUN	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut KAYA	İstanbul Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Yunus KOÇ	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Heath W. LOWRY	Bahçeşehir Üniversitesi
Prof.Dr. İlber ORTAYLI	MEF Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin SUBAŞI	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof.Dr. Eugenia KEREMLİ ÜNAL	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Aysıl TÜKEL YAVUZ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Bahaeddin YEDİYILDIZ	Hacettepe Üniversitesi (Emekli)
Prof. Dr. Musa YILDIZ	Ahmet Yesevi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Vefa ÇOBANOĞLU	İstanbul Üniversitesi
Dr. Rhoads MURPHEY	Birmingham Üniversitesi (Emekli)
Evangeila BALTA	Ulusal Yunan Araştırma Vakfı / Yunanistan
Mehmet Çetin	Araştırmacı

Yayın ve Danışma Kurullarındaki isimler unvan ve soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Dergimize gönderilen yazılar, önce yayın kurulunca incelenir ve uygun bulunanlar, değerlendirilmek üzere alanında çalışması ile tanınmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan yazı, belge ve fotoğrafların her türlü hukuki mesuliyeti yazarına aittir.

Yazışma Adresi:

T.C.
Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı
Vakıflar Dergisi Atatürk Bulvarı. No: 10 06050 Ulus / ANKARA / TÜRKİYE
Tel: (0312) 5096000 - Faks: (0312) 324 47 22
e-posta: vakiflaryayin@yahoo.com - web: www.vgm.gov.tr

İÇİNDEKİLER / CONTENT

Tokat ve Niksar'da Bazı Selçuklu ve İlhanlı Yapılarındaki Çini Süslemeler Üzerine Bir Değerlendirme	9
An Evaluation on Tile Decorations in Some Seljuk and Ilkhanid Structures in Tokat and Niksar Ayşe Denkhalbant Çobanoğlu	
Kiğı Piltan (Pilten) Bey Camisi	45
Kiğı Piltan (Pilten) Bey Mosque Celalettin Uzun - Yaşar Uğurlu	
XVI. Yüzyıl Tapu Tahrir Defterlerine Göre Bitlis Camileri ve Mescitleri	73
Bitlis Mosques and Masjids in 16th Century Land Registry Books Zülfiye Koçak	
Tokat'tan Ahşap Direkli Bir Yapı: Üzümlören Ulu Camii.....	99
An Example of Wooden Columned Structure in Tokat: The Great Mosque of Üzümlören Erkan Atak	
Vakıfelerin Işığında Osmanlı Dönemi Urfa Câmilerinde Vakıf Hizmetleri.....	131
Waqf Services of Urfa Mosques in the Ottoman Period in the Light of Waqfiyyas Mehmet Memiş	
Hısn-ı Mansur Mütessellimi Abdi Ağa'nın Hısn-ı Mansur ve Behisni Kazalarındaki Vakıfları.....	153
The Waqfs of Mutesellim Abdi Ağa in the Districts of Hısn-ı Mansur and Behisni Muhammet Nuri Tunç	
Kitabiyât / Book Review	
Kara Ahmed Paşa ve Vakıfları	176
Mehmet Bicik	
Erzurum Şeyhler Vakfı ve Külliyesi.....	181
Erzurum Şeyhler Waqf and Complex (Külliye) Mehmet Kurtoğlu	

Kitabiyât

Öz

Bu sayının kitap tanıtım bölümünde vakıflarla ilgili iki kitap tanıtımı yer almaktadır. "Erzurum Şeyhler Vakfı ve Külliyesi" adlı kitap Mehmet Kurtoğlu tarafından tanıtılmıştır. "Muhteşem Süleyman'ın Veziriazamı Kara Ahmed Paşa ve Vakıfları" adlı kitap ise Mehmet Bicik tarafından tanıtıldı.

Book Review

Abstract

There are two book presentations about waqfs in book review section of this issue. The book called "Erzurum Şeyhler Waqf and Complex" was introduced by Mehmet Kurtoğlu. Besides, Mehmet Bicik presents the study of "Grand Vizier of Süleyman the Great Kara Ahmed Pasha and Waqfs"

Kara Ahmed Paşa ve Vakıfları

Ahmet Köç - Ebul Faruk Önal (2013). *Muhteşem Süleyman'ın Veziriazamı Kara Ahmed Paşa ve Vakıfları*. İstanbul: Sarayburnu Kitaplığı.

Mehmet Bicik*

İnsan odaklı bir yaklaşımla ortaya çıkan ve geçmişten günümüze toplumsal dokumuzun sürdürülmesinde önemli vazifeler üstlenen vakıf kurumu, Osmanlı devrinde toplum içerisinde geniş bir uygulama alanı bulmuştur. Kültür ve medeniyetimizin temel yapılarından biri olan vakıflar, toplumla devleti birbirine yakınlaştırması ve toplumun farklı kesimlerini kendi geliştirdiği vakıf şuurunu etrafında birleştirmesiyle önemli bir misyon üstlenmiştir.

Osmanlı Devleti'nde vakıflar, kişinin doğumundan ölümüne kadar bütün hayatını kuşatan bir hayat biçimidir. Osmanlı toplumunda vakıflardan faydalanmamış bir tek kişiye rastlamak mümkün değildir. İnsanlar hayatının bir devresinde muhakkak bir vakıftan istifade etmiştir. Bir insan ya vakıf bir evde dünyaya gelmiş, ya vakıf bir yerde karnını doyurmuş, ya vakıf bir medresede vakıf kitapları okumuş, ya vakıf bir tabutla mezara götürülmüş ya da vakıf bir mezarlığa gömülmüştür.

Osmanlı toplumunda padişahlar, hânedan üyeleri, askerî sınıfa mensup kişiler ile diğer hayırseverler, bazen kimsenin uğramadığı ıssız yerlere, bazen de şehir içinde ihtiyaç duyulan yerlere cami, medrese, mektep, köprü ve imâret yaptırmak suretiyle toplum için faydalı olmaya çalışmışlardır. İşte bu hayırseverler, hiçbir maddî beklenti içinde olmadan, sırf insan sevgisinden ve uhrevî hayatta erişilecek mazhariyetlerden dolayı malının mülkünü tamamını insanların kullanımına sunmuşlardır. Vakıflar sayesinde kimsenin yerleşmediği ıssız ve bataklık yerler iskâna açılırken, meskûn yerler daha da gelişmiştir.

Osmanlı toplumundaki diğer fertler gibi, Kara Ahmed Paşa ve ailesi de yaptırdıkları vakıflarla topluma önemli hizmetlerde bulunmuşlardır. İstanbul'da Topkapı semtinde bulunan ve halk arasında "Gazi Ahmed Paşa Külliyesi" olarak da bilinen Kara Ahmed Paşa Külliyesi, vakıf geleneğimiz içinde incelenmesi gereken bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tanıtımı ve tenkidi yapılan, Ahmet Köç ve Ebul Faruk Önal tarafından kaleme alınmış bulunan *Muhteşem Süleyman'ın Veziriazamı Kara Ahmed Paşa ve Vakıfları* adlı eser; "İçindekiler", "Tablolar", "Kısaltmalar", "Önsöz", "Giriş", "Sonuç", "Kaynaklar" şeklindeki başlıklardan sonra, eski-yeni fotoğraflar ve dizin ile birlikte iki ana bölümden oluşmaktadır.

Eserin *Giriş* bölümünde Kânûnî Sultan Süleyman'ın hayatı ve faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Osmanlı hânedânı içerisinde Yavuz Sultan Selim'in oğlu olarak H. 899/1494'te dünyaya gelen Kânûnî Sultan Süleyman'ın, onuncu padişah olarak tahta çıkması, hicrî 10. asırda iktidara gelmesi, on büyük sadrazama vazife vermiş bir hükümdar olması, on çocuk babası olması, on seçkin defterdar ve nişancısı yanında on büyük âlim ve on büyük şâirin de hâmîsi olması eserde özellikle vurgulanmıştır. Babasının sağlığında iyi bir tahsil gören ve sancakbeyi olarak görev alan, Avrupalıların "Muhteşem Süleyman", Türklerin ise "Kânûnî" olarak isimlendirdikleri Süleyman'ın, babası Yavuz Sultan Selim'in 1520'de vefatından sonra tahta çıktığı; hayatının büyük kısmını seferlerde geçirdiği; Mohaç ve Preveze Savaşlarında Türk'ün gücünün Avrupa'ya gösterildiği vurgulanmıştır. Ayrıca fizikî özelliklerine değinilen Kânûnî Sultan Süleyman'ın gençlik yıllarında babası gibi sakalsız ve uzun bıyıklı iken daha sonraki yıllarda sakal bıraktığı belirtilmiş; Venedik elçilerinin ve Mekke Şerifi Kutbüddîn el-Mekkî'nin Kânûnî Sultan Süleyman'ı nasıl tarif ettiklerinden bahsedilmiştir.

* Uzman, Tarih Öğretmeni, Burhaniye Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Burhaniye/BALIKESİR mbicik@gmail.com

Eserde, Kânûnî Sultan Süleyman'ın iyi yetişmiş inançlı bir padişah olduğu; dindarlığının hayirseverliğine de yansıdığı; Kânûnî'nin, Süleymaniye Külliyesi'ni yaptırdığı; yaptırmış olduğu diğer altı camiye ise babasının, çocuklarının veya eşlerinin isimlerini verdiği belirtilmiştir. Toplumun ihtiyaçları olan cami, mescit, medrese, hastane, imâret ve mektep gibi eserler yaptırmanın sadece kişilerin değil, aynı zamanda devleti yöneten padişahların da vazifesi olduğu; bu yüzden Osmanlı padişahlarının vakıf kurma konusunda birbirleri ile yarıştıkları söylenmiştir.

Birinci Bölümde *16. Yüzyıl Ortalarında Osmanlı Devleti ve Veziriazam Kara Ahmed Paşa* başlığı ile öncelikle *Bir Cihan Devletin Doğuşu* ele alınmış; Kânûnî Sultan Süleyman'ın iktidara gelmesi ile birlikte yeni fetihlerin hızla başladığı, ilk seferin Macarların elindeki Belgrat Kalesi'ne düzenlendiği; ilk seferin Belgrat'a düzenlenmesinin sadece askerî bakımdan değil, aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin vizyonu açısından da sembolik öneme sahip olduğu önemle vurgulanmıştır. Yazarlar, Muhteşem Süleyman'ın batı toplumlarına karşı gazâ siyasetini canlandırmak suretiyle ana hedefini Orta Avrupa olarak belirlediğini ve bu bölgenin kilit noktası Belgrat'ı ele geçirerek işe başladığını; Avrupa'da ve Anadolu'da gerçekleştirdiği seferlerle Osmanlı Devleti'ni bir cihan imparatorluğu haline getirdiğini ifade etmişlerdir.

Eserde, Kânûnî Sultan Süleyman'ın, Safevîler'in Anadolu'da karışıklıklar çıkarması üzerine Irakeyn Seferi'ne çıktığı; bu sefer sırasında İran'da ve Irak'ta kutsal yerleri ziyaret ederek hem atalarına olan bağlılığını, hem de İslâm dininin ulularına karşı saygısını gösterdiği belirtilmiştir. Kânûnî Sultan Süleyman'ın, Irakeyn Seferi dönüşü İstanbul'a geldiğinde kendisini bekleyen Fransız elçilik heyeti ile bir araya geldiği; Fransız elçilik heyetinin Osmanlı devlet adamları ile karşılıklı ticârî anlaşmalar imzaladıkları, Fransa ile gelişen ticârî bağlantıların bir mânâda 14 yıldan beri Osmanlı sadâretinde bulunan Veziriâzam İbrahim Paşa'nın sonunu hazırladığı açıklanmıştır. Veziriazam Makbul İbrahim Paşa'nın idam edilmesinden sonra yerine Başvezirliğe Ayas Paşa'nın getirildiği; Akdeniz'de ve Avrupa'da hâkimiyetin pekiştirilmesi için fetih siyasetine devam edildiği vurgulanmıştır.

Yazarlar, birinci bölümün ikinci alt başlığında ise *Devşirmelikten Vezirliğe Giden Yolda Ahmed Paşa* başlığı ile Arnavut asıllı olan Kara Ahmed Paşa'nın, önce Enderun'a alındığından ve eğitimi tamamlandıktan sonra kapıcıbaşı olarak ilk resmî vazifesine başladığından bahsetmişler ve Yavuz Sultan Selim'in kızlarından Fatma Sultan ile evlendiğini belirtmişlerdir. Eserde, Kara Ahmed Paşa'nın Enderun'daki eğitiminin ardından memuriyet sistemi içerisinde hızla yükselerek savaş meydanlarında kazandığı başarılı sonuçlar sayesinde Yeniçeri Ağası, Rumeli Beylerbeyi, Vezir ve en sonunda başvezir olmak suretiyle devlet mührünü ele aldığı ifade edilmiştir.

Veziriazam Kara Ahmed Paşa ve Orta Avrupa'da Osmanlı Hâkimiyeti başlığı altında Kara Ahmed Paşa'nın, Rumeli Beylerbeyi ve vezir olarak Kânûnî Sultan Süleyman'ın Avusturya ve İran seferlerinde üstlendiği görevler ve bu görevlerde gösterdiği başarılar sonucu hızla devlet görevlerinde yükselmesi konuları üzerinde durulmuştur.

Kara Ahmed Paşa'nın Veziriâzam Oluşu ve İran Seferleri kısmında ise Kânûnî Sultan Süleyman'ın, Üçüncü İran Seferi sırasında öncü kuvvetlerin başına Veziriazam Rüstem Paşa'yı serdar tayin etmesinin asker arasında padişahın hasta olduğu dedikodusunun yayılmasına sebep olduğu; Şehzade Mustafa'yı veliaht görmek isteyen bir kısım Yeniçeri askeri ile şehzadeyi sevmeyenler arasında bir rahatsızlığın baş gösterdiği; Şehzade Mustafa ile ilgili dedikoduları duyan Kânûnî'nin bizzat sefere çıktığı; Bolvadin'de Şehzade Selim'in ve Konya Ereğlisi'nde Amasya Sancakbeyi Şehzade Mustafa'nın padişaha bağlılığını bildirerek askerleriyle birlikte orduya katıldıkları; babasının yanına giden Şehzade Mustafa'nın hiç beklenmedik bir zamanda saray ağalarından Mahmud Ağa tarafından idam edildiği belirtilmiştir. Şehzade Mustafa'nın idam edilmesinde Hürrem Sultan'ın ve Veziriazam Rüstem Paşa'nın Kânûnî Sultan Süleyman üzerindeki telkinlerinin etkili olduğu üzerinde durulmuştur. Şehzade Mustafa'nın idam edilmesinden sonra Veziriazam Rüstem Paşa'nın vazifeden alınarak yerine ikinci vezir Ahmed Paşa'nın veziriazam tayin edildiği belirtilmiştir.

1553 yılında çıkılan Nahçıvan Seferi'nin Veziriazam Kara Ahmed Paşa'nın hayatının dönüm noktalarından birini teşkil ettiği belirtilen eserde, Şehzade Mustafa'nın öldürülmesinden sonra askerler arasındaki hoşnutsuzluğun giderilmesi için Veziriazam Kara Ahmed Paşa'nın siyasî bir manevra ile başa getirildiği iddia edilmiştir. Nahçıvan Seferi sonunda İran Şahı Tahmasb'ın gönderdiği elçilik heyeti ile Veziriazam Kara Ahmed Paşa'nın yaptığı görüşmeler sonunda bir anlaşma yapıldığı; Kânûnî Sultan Süleyman'ın Safevî Devleti ile yapmış olduğu bu anlaşmanın ilk yazılı âhidname olması açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.

Birinci Bölüm'ün son alt başlığı *Veziriazam Ahmed Paşa'nın İdamı* başlığı altında Kânûnî Sultan Süleyman devri ihtişamının sürdürülmesinde vazife almış önemli bir kişi olan Veziriazam Kara Ahmed Paşa'nın, neden idam edildiği konusuyla ilgili farklı eserlerin açıklamalarına yer verilmiştir.

İkinci Bölüm'ünde, *Veziriazam Kara Ahmed Paşa Külliyesi* başlığı ile Kara Ahmed Paşa'nın ve zevcesi Fatma Sultan'ın vakıflarını değerlendirilmiştir. İlk alt başlık *Kara Ahmed Paşa'nın Vakıfları* adı altındadır ve burada *Vakıf Yönetimi* ve *Vakfın Gelir Kaynakları* konuları üzerinde durmuşlardır. Eserde, Veziriazam Kara Ahmed Paşa'nın vakıf kurmasına ve kendi adını taşıyan külliye tesis etmesine tesir eden devrin sosyal, siyasî ve kültürel şartlarının nasıl olduğu üzerinde durulmuştur. 16. yüzyılın kendine has özellikleri sebebiyle gerek padişahlar, gerek hânedân mensupları ve gerekse askerî sınıf mensupları tarafından kurulan külliyelerin, Osmanlı toplumunun gelişimine önemli katkıda buldukları anlatılmıştır. Vakıf kuruluşlarının karşılık beklemezsizin topluma hizmet veren hayrât kurumlarından ve bu hizmetin yürütülebilmesi için gerekli finansmanı sağlayan akarât kısmı olmak üzere iki bölümden meydana geldiğini ifade eden yazarlar, Veziriazam Kara Ahmed Paşa Külliyesi'ni de "hayrât" ve "akarât" olmak üzere iki bölümde ele almışlardır. Eserde, Kara Ahmed Paşa Vakfı'nda yer alan şahitler listesine yer verilerek; vakfiyenin içeriği; yazıldığı kâğıdın ve yazının özellikleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Veziriazam Kara Ahmed Paşa'nın vakıf olarak yaptırdığı külliyenin iktisadî boyutunu oluşturan gelir kaynakları, gelir-gider dengesi ve yıllara göre bilançoları ele alınarak; Balkanlardan Anadolu'ya, oradan da Ortadoğu'ya kadar uzanan Veziriazam Kara Ahmed Paşa Vakfı'nın gelir kaynaklarının neler olduğu; nerelerde bulunduğu ve ne kadar gelir getirdiği teferruatlı olarak incelenmiştir.

İkinci Bölüm'ün ikinci alt başlığı *Topkapı'da Vezir Kara Ahmed Paşa Külliyesi ve Personeli* adını taşımakta olup külliyenin nerede bulunduğu ve hangi bölümlerden oluştuğu üzerinde durulmuştur. Bu kısımda, Topkapı'da bulunan Vezir Kara Ahmed Paşa Külliyesi içinde yer alan Câmî, medrese, mektep, türbe, çeşme ve kuyu hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiş; külliye içinde bulunan şâhidelerin bilgileri tek tek açıklanmıştır.

İkinci Bölüm'ün üçüncü alt başlığı *Topkapı Külliyesi'nde İstihdâm Edilen Personel* başlığı altında vakıf mütevellisi olacak kişilerin sahip olması gereken özellikler üzerinde durularak; Kara Ahmed Paşa Vakfı'nda vakıf mütevellisi olacak kişinin her zaman için zekâ ve mahâret açısından yetenekli, kontrolü altındaki binâları yönetebilecek kapasitede olmasının istendiği belirtilmiştir. Eserde Vakfın yönetiminden sorumlu personel; câmî zâviye, mektep ve medrese personelinin mesleği, günlük ücreti, sayısı, vazifesi, istek, şikâyet ve karşılaştıkları zorluklarla ilgili bilgiler verilmiştir.

Kara Ahmed Paşa'nın Zevcesi Fatma Sultan Vakıfları başlığı altında Fatma Sultan'ın eşi Kara Ahmed Paşa'nın izinden giderek hayırseverliğini Osmanlı toplumundan esirgemediği; yaptırdığı mescit ve mekteple topluma karşı vazifesini yerine getirdiği belirtilmiştir.

İkinci Bölüm'ün son alt başlığı *Topkapı'daki Vakıf İmâretinden Bir Tas Çorba ve Bir Somun Ekmek Almak* alt başlığı ile Topkapı'daki Vezir Kara Ahmed Paşa Külliyesi içinde yer alan İmâret Mutfağı'nda çalışan personelin mesleği, günlük ücreti, sayısı ve görevleri hakkında bilgiler verilmiştir. Osmanlı padişahları, hânedân mensupları, ulemâ ve umerâ gibi yüksek rütbeli memurların, kurdukları vakıflar arasında mutlaka bir aşevi oluşturmak suretiyle toplumsal yapının güçlenmesine imkân sağladıkları belirtilerek; imâretlerde çalışan görevliler ve

bunların vazifelerinden bahsedilmiştir. Vakıf mutfağında kullanılacak yemeklik malzemelerin türü, miktarı, kullanılacağı yer, ne zaman pişirileceği ve nereden temin edileceği belirtilerek; mutfakta pişirilen yemeklerden kime ne kadar verileceği de açıklanmıştır.

Sonuç kısmında Sadrazam Kara Ahmed Paşa'nın, Arnavutluk bölgesinden Saray'a getirilerek Enderun'a alındığını; Kapıcıbaşı olarak başladığı devlet görevinde hızla yükselerek Kânûnî Sultan Süleyman devrinde devletin en yüksek makamı olan veziriazamlığa kadar yükseldiğini belirtilmiştir. Sadrazam Kara Ahmed Paşa ve ailesinin kendilerinden önce yaşayan diğer Osmanlı ümerâsı gibi vakıf yapma konusunda birbirleriyle yarıştıkları belirtilerek; Kara Ahmed Paşa'nın halkın ihtiyaçlarını gözeterek Topkapı bölgesinde söz konusu vakfı kurduğu söylenmiştir. Veziriazam Kara Ahmed Paşa'nın kurduğu bu vakıf külliyesi ile Topkapı semtinin nüvesini oluşturduğu ve şehrin daha da büyüüp gelişmesine katkıda bulunduğu ifade edilmiştir. Geçmiş asırlara tanıklık etmiş vakıf eserlerinin yaşaması ve yaşatılmasının günümüz insanlığına yüklenmiş büyük bir mes'ûliyet olduğu belirtilerek bu eserleri ilk günkü gibi ayakta tutmaz isek bedduâ ile kötü âkıbete dûçâr olacağımız ifade edilmiştir.

Kaynaklar kısmını *Arşiv Vesîkaları* ve *Araştırma Eserleri* olmak üzere iki kısma ayırmış, *Eski-Yeni Fotoğraflar* adı altında Kara Ahmed Paşa Külliyesi'nin eski ve yeni resimlerine yer vermişlerdir. 6 sayfalık dizin ise şahıs, yer adları ve terimlerden oluşarak ayrıntılı ve karma bir şekilde hazırlanmış ve eser daha faydalanılabilir hale getirilmiştir. Eserin iç sayfalarında Kânûnî Sultan Süleyman ve Veziriazam Kara Ahmed Paşa dönemi olaylarını ve eserlerini yansıtan çok sayıda resim, portre ve minyatüre yer verilmiştir. Eserin ana kaynaklarını Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nden temin edilen belgeler oluşturmaktadır. Eserin hazırlanmasında birçok arşiv belgesinin ve süreli yayının yanında; eserin muhtevâsına uygun çok sayıda kitap, tez, makale, bildiri ve ansiklopediden de istifade edilmiştir.

Muhteşem Süleyman'ın Osmanlı Devleti'ne en ihtişamlı dönemini yaşattığı bir dönemde Sadrazam olarak devlete çok önemli hizmetlerde bulunan Kara Ahmed Paşa'nın, Topkapı semtinde kurduğu külliye ve bu külliyenin ayakta kalabilmesi için özellikle Anadolu'da ve Balkan coğrafyasında geniş alanlarda önemli gelir kaynakları tahsis etmek suretiyle Osmanlı vakıf medeniyetine çok önemli katkıda bulunduğu söylenebilir. Yazarlar tarafından, Kara Ahmed Paşa'nın hayatını, hayırseverliğini, asırlardır yerli yerinde duran binâlarını ve hemen bitişiğindeki mezarlıkta âhiret yolculuğuna çıkmış kimselerin kimler olduğunu anlamaya yönelik bir çabanın ürünü olarak kaleme alındığı belirtilen bu eser, Kânûnî Sultan Süleyman dönemini ve Osmanlılarda vakıf anlayışını anlamamıza önemli katkılar sağlamaktadır. Topkapı'da Kara Ahmet Paşa Külliyesi dışında eşi Fatma Sultan'a ait yapıların da tesbit edilmesi; Fatma Sultan'ın saraya mensup bir Osmanlı hanımefendisi olarak eşi Kara Ahmed Paşa'dan ayrı vakıf binâları inşâ ettirmesinin, en basit bir ifade ile varlıklı kimselerin ihtiyaç sahiplerini gözetmesi olarak yorumlanabileceği söylenmiştir. Kara Ahmet Paşa'nın Topkapı semtinde kurduğu külliyenin çevresine zamanla Balkanlar'dan ve Kafkaslar'dan göç edip gelenlerin yerleşmesi, vakıfların şehirlerin kurulmasında ve zamanla büyüüp gelişmesinde çok önemli rol oynadıklarını göstermiştir.

Yazarlar, bu çalışmayı yaparak Kânûnî Sultan Süleyman döneminin ve Osmanlı Devleti'nde padişahların, hânedân mensuplarının, ulemâ ve ümerânın hayırseverlik konusunda nasıl yarıştıklarının, bu çerçevede Kara Ahmed Paşa'nın da kurduğu külliye ile Osmanlı toplumunun manevî cephesinin gelişmesine ne kadar katkıda bulunduğu daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Osmanlı Devleti'nde az bilinen Kara Ahmed Paşa dönemini ve Kara Ahmed Paşa Külliyesi'ni ana kaynaklara dayanarak açıklamak suretiyle önemli bir boşluğu doldurmuş ve bilim dünyasına katkı sağlamışlardır.

